

Arbetssjukdomar orsakade av covid-19

Covid-19 var den vanligaste orsaken till arbetssjukdom för kvinnor under åren 2020–2022. Värst drabbade var de som jobbade inom vård och omsorg. Det visar statistik från Afa Försäkring.

Den här rapporten bygger på en genomgång av 627 arbetssjukdomar orsakade av covid-19. Arbetssjukdomarna i rapporten har visandeår 2020–2022 och har godkänts av Afa Försäkring. Statistiken kommer från Afa Försäkrings skadedatabas och är avläst 31 december 2024.

Arbetssjukdom

En arbetssjukdom är en sjukdom som kan uppkomma eller försämrats till följd av arbetet eller arbetsförhållandena. Det räknas som en arbetsskada. För att en arbetssjukdom ska kunna prövas av Afa Försäkring krävs att besvären har kvarstått i minst 180 dagar och att den är godkänd av Försäkringskassan eller finns med i den internationella arbetsorganisationen ILO:s förteckning över arbetssjukdomar.

Arbetskadeförsäkringen

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda, det vill säga såväl arbetare som tjänstemän, inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/LO/PTK och Fremia/LO/PTK. Fremia är en arbetsgivarorganisation för kooperativa och idéburna företag. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobonaföretag. Sobona är en arbetsgivarorganisation för företag som är verksamma inom kommun och regionnära verksamheter. Afa Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbetsskador i enlighet med det statliga personskadeavtalet (PSA).

I rapporten redovisas arbetssjukdomar efter visandeår, det vill säga det år skadan först visar sig. En arbetssjukdom anses ha visat sig vid första läkarbesöket eller första dagen med sjukfrånvaro med anledning av skadan. Visandeåret fastställs i samband med att skadan godkänns som arbetsskada av Afa Försäkring. Anmälningssår är det år skadan anmäls, vilket kan vara långt efter visandeåret. Arbetsmiljöverket är statistikansvarig myndighet och ansvarar för den officiella statistiken om arbetsskador. Arbetsmiljöverket redovisar statistik efter anmälningssår, men anger inte om skadan har godkänts av Försäkringskassan eller ej i Arbetsmiljöverkets statistik. Därför är det svårt att jämföra uppgifter från Afa Försäkring med Arbetsmiljöverkets statistik.

Covid-19 som arbetssjukdom

Under våren 2020 fastställdes covid-19 som en smittsam sjukdom som kan godkännas som arbetsskada enligt förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd. Därmed omfattas sjukdomen också av arbetsskadeförsäkringarna TFA, TFA-KL och PSA.

De regler som gällt för att få en arbetssjukdom på grund av covid-19 godkänd av Afa Försäkring under perioden 2020–2022 är:

- ▶ De som har rätt till ersättning är anställda vid ett laboratorium, inom sjukvården eller anställda i annat arbete där man har behandlat, vårdat eller omhändertagit smittförande person.
- ▶ Under perioden 1 februari 2020–31 mars 2022 klassades covid-19 som samhällsfarlig sjukdom och kunde då godkännas som arbetsskada för alla yrkesgrupper samt vid allt arbete oavsett arbetsplats under förutsättning att Försäkringskassan först godkänt arbetssjukdomen.
- ▶ Besvären från smittan har kvarstått i minst 180 dagar.

Utveckling under pandemin

Diagram 1 visar antalet godkända arbetssjukdomar som har orsakats av covid-19 per kvartal för åren 2020–2022. Arbetssjukdomen anses ha startat den första dagen den lett till sjukfrånvaro eller det datum den konstaterats vid läkarbesök.

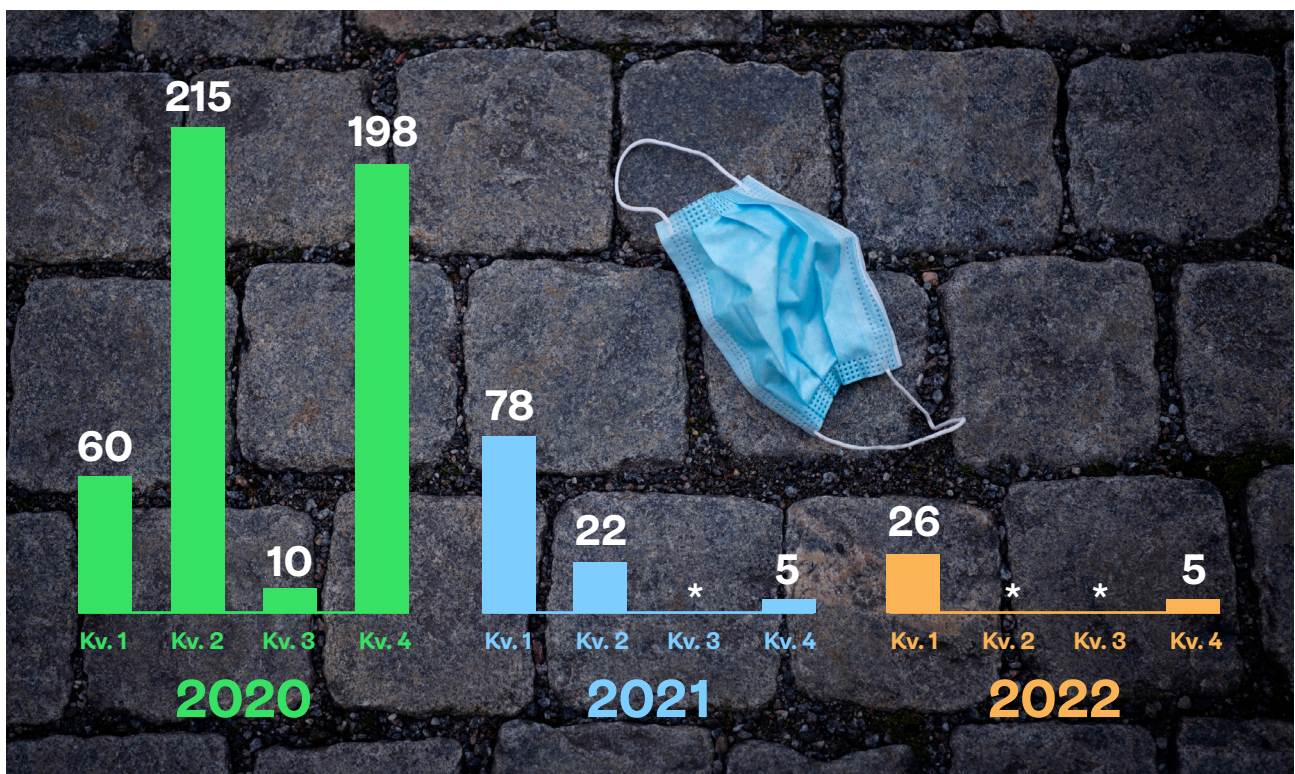
Under denna tidsperiod godkändes 627 arbetssjukdomar med diagnosen covid-19, vilket utgjorde 29 procent av samtliga arbetssjukdomar. Covid-19 var därmed den vanligaste arbetssjukdomen under denna period, vilket i sin tur kan förklaras av att arbetssjukdomar generellt har en eftersläpning i statistiken då det tar lång tid att utreda och dessutom ofta visar sig först flera år efter att en person har utsatts för skadlig inverkan medan covid-19 diagnostiserades snabbare och är med på ILO:s förteckning och kan därför provas direkt av Afa Försäkring.

Att antalet arbetssjukdomar med covid-19 varierar mellan kvartalen beror på flera faktorer. Dels kan det bero på följd-effekter av de allmänna råden och restriktionerna från staten. Årstiderna spelar även en roll, där ökad inomhusaktivitet under vinter- och vårmånaderna kan ha gjort att smittan spridits lättare. Den ökande vaccinationsgraden är också en bidragande orsak till att antalet arbetssjukdomar minskade under 2021 till 2022, men även att coronaviruset muterade till den mindre farliga varianten omicron.

För kvinnor var covid-19 under 2020–2022 den vanligaste orsaken till en arbetssjukdom och stod för 66 procent av samtliga arbetssjukdomar. För män var det den femte vanligaste orsaken och stod för 7 procent.

Diagram 1

Godkända arbetssjukdomar orsakade av covid-19 efter kvartal.

Ålder och kön har betydelse för att bli allvarligt sjuk i covid-19

Diagram 2 visar att 84 procent av arbetssjukdomarna orsakade av covid-19 under åren 2020–2022 drabbade kvinnor. Det förklaras av att de yrken som enligt försäkringsvillkoren har möjlighet att få en skada godkänd är kvinnodominerade. Majoriteten, 89 procent, av de godkända arbetssjukdomarna med diagnos covid-19 drabbade anställda i kommuner och regioner, 10 procent anställda i privat sektor och 1 procent staten.

Diagram 3 visar att åldersfördelningen skiljer sig mellan de som har diagnostiserats med covid-19 och de som har andra arbetssjukdomar under perioden 2020–2022. Den näst äldsta åldersgruppen, 46–55 år, drabbades av flest arbetssjukdomar med covid-19. Och då främst inom yrkesgrupperna undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl. och sjuksköterskor och barnmorskor. Att antalet arbetssjukdomar exklusive covid-19 ökar med åldern, beror på att majoriteten av ILO-sjukdomarna visar sig sent i arbetslivet.

Flest arbetssjukdomar inom vården

Diagram 4 visar antalet arbetssjukdomar för perioden 2020–2022 fördelat på yrkesgrupp. Covid-19 är vanligast i kvinnodominerade yrken inom vård och omsorg. Nästan 50 procent av de covidrelaterade arbetssjukdomarna drabbade yrkesgruppen undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl. Denna yrkesgrupp är mest drabbad både bland kvinnor och män. Utöver vårdirken drabbas yrkesgrupper inom skolor och fritidsverksamhet, även dessa är kvinnodominerade.

Diagram 2

Godkända arbetssjukdomar orsakade av covid-19 efter kön, visande år 2020–2022.

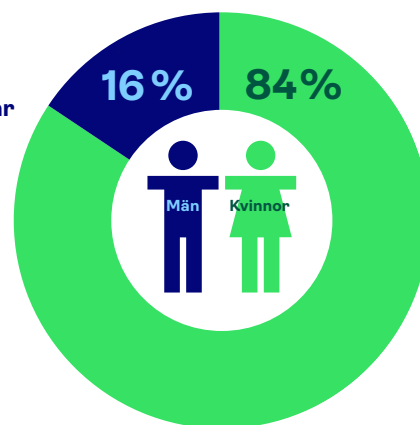

Diagram 3

Andel godkända arbetssjukdomar med respektive utan covid-19 per åldersgrupp, visande år 2020–2022.

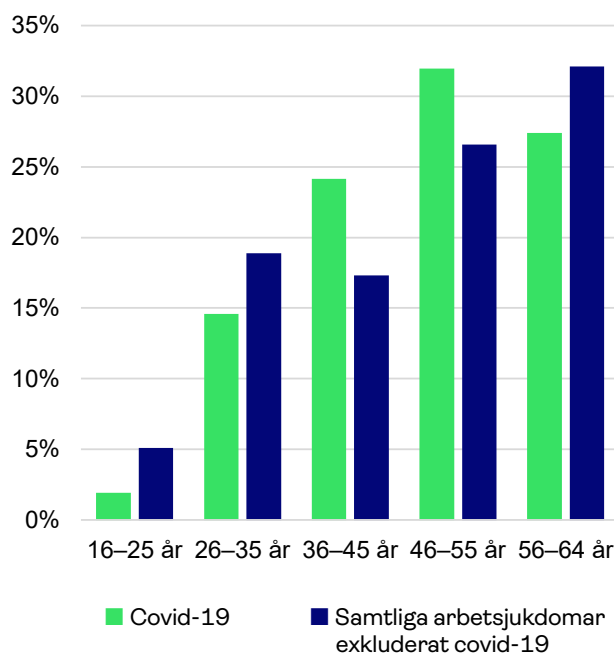
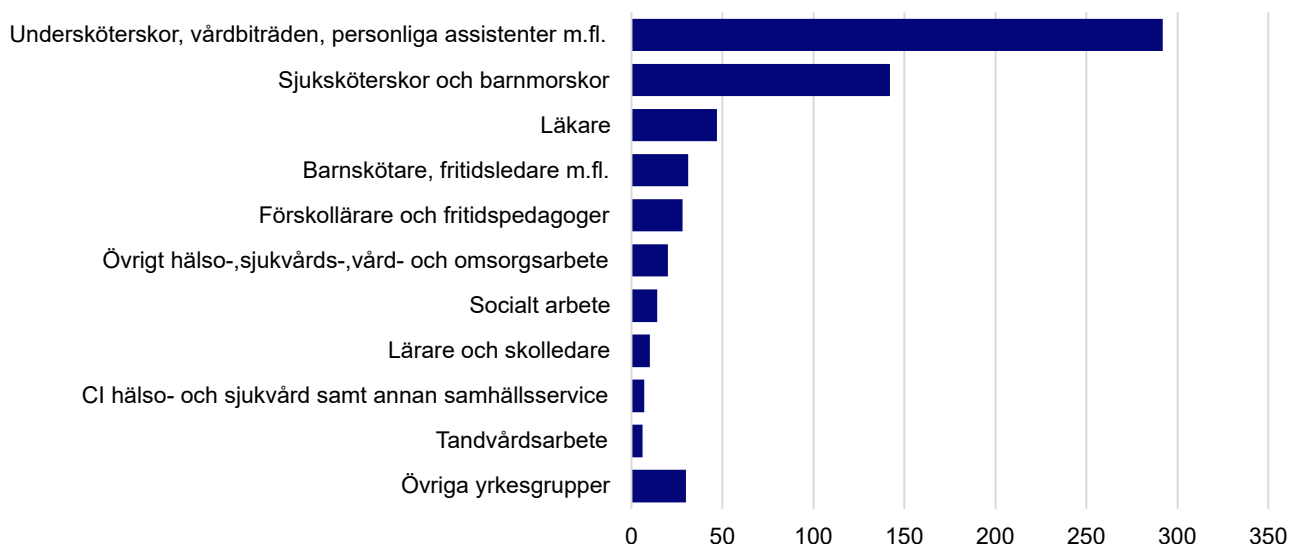

Diagram 4

Godkända arbetssjukdomar orsakade av covid-19 efter yrkesgrupp, visande år 2020–2022.

Undersköterskor och sjuksköterskor har högst risk

Tidigare kunde vi se att tidsperiod, kön, ålder, sektor och yrke är av betydelse för att drabbas av arbetssjukdom med diagnosen *COVID-19*. För att enklare jämföra yrken sätter vi antalet arbetssjukdomar med *COVID-19* i relation till antalet sysselsatta, det vill säga antal fall per 1 000 sysselsatta (risk). **Diagram 5** redovisar risken att drabbas av *COVID-19* för en kvinna i vårdförskott, arbetandes inom kommuner och regioner (TFA-KL), för perioden 2020 (observera att övriga diagram i rapporten redovisar perioden 2020–2022). Risken är endast beräknad för 2020, det är då majoriteten av arbetssjukdomar med *COVID-19* visade sig.

Det vänstra diagrammet redovisar risken för *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.*, medan det högra diagrammet visar risken för *sjuksköterskor och barnmorskor*.

Den gröna linjen visar den genomsnittliga risken för samtliga yrken inom kommuner och regioner (TFA-KL). Det man kan se är att *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.* och *sjuksköterskor och barnmorskor* hade en högre risk att drabbas av *COVID-19* under 2020 än övriga yrken inom kommuner och regioner, där risken var 0,3 per 1 000 sysselsatta. Om man jämför med hela arbetsmarknaden (TFA, TFA-KL och PSA) är risken 0,1 per 1 000 sysselsatta. Den yrkes- och åldersgrupp med högst risk att drabbas av *COVID-19* under 2020 var *sjuksköterskor och barnmorskor* i åldersgruppen 46–55 år, med 1,6 fall per 1 000 sysselsatta. Därefter kom *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.* samt *sjuksköterskor och barnmorskor* i åldersgruppen 56–64 år, med 0,9 per 1 000 sysselsatta.

Diagram 5

Antal arbetssjukdomar med *COVID-19* per 1 000 sysselsatta (risk) efter de vanligaste yrkesgrupperna och åldersgrupp, 2020, kommuner och regioner.

Foto: Phia Bengdahl, Johnér-Bildbyrå

I åldersgruppen 16–25 år är arbetssjukdomarna för få för att beräkna risken.

Vill du ta del av
kommande publikationer?
Ladda ner och prenumerera på
våra statistikrapporter här:

afaforsakring.se/statistikrapporter

Publikation av Afa Försäkrings analysavdelning, kontakt:
analys@afaforsakring.se